ԱՐՄԷՆԻԱ

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱՅԼՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ամէն տեղի համար, ուր այս լրագրի մուտքը արգիլուած չէ, ամբողջ 14րդ շրջանի (98օգոստ.—99 մայիս) բաժանորդագինն է 20 Փր. կանխիկ: Կարելի է նաև բաժնորդագրուիլ քանի ամսի համար որ ուզուի, ամեն մէկ ամսականը 2½ Փ. հաշուելով և 1899 մայիս ամսէն անդին չանցնելու պայմանով:

Նամակ և ծրարպէտք է ղրկել հետևեալ հասցէով. M. PORTOUKALIAN, Rédacteur du journal *Arménia*. MARSEILLE (France).

ԺԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 75

1899 ԱՊՐԻԼ 29

1899 ԱՊՐԻԼ 17 (Հ. Տ.)

ՇԱԲԱԹ

Կը հրատարակուի Դշ. և Շբթ. օրեր

ԾԱՆՕԹՈՒԹԻՒՆ

Խմբագրութիւնը, եթէ հարկ համարի, համառօտելով և կամ ամբողջ միայն կը հրատարակէ իրեն ղրկուած գրութիւնները: Չտպուած կամ չի վերադարձուներ չհրատարակուած ձեռագիրները:

Ծանուցումներ կընդունուին հայերէն և ֆրանսերէն լեզուով:

Ծանուցման 1 միջակ տողը 1 սանդիմ կարժէ. 1 գլխագիրը 2 սանդիմ:

Les annonces, en français et en arménien sont reçues, aux bureaux de Rédaction : Rue Glandevès, 17.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ազգ.—Նամակ Թիւրքիայէն (Կ. պոլիս).—Վեհ. Հայրապետի էջմիածին վերադարձը.—Հայեր ի Թիւրքիա.— Նոր հրատարակութիւններ.—Բանասէր (Եռամսեայ հանդէս).—Թիւրքիական լուրեր.— Կրետէ.— Ռուսիան Պարսկային ծոցին մէջ.— Լա Հէյի դեսպանաժողովը.—Ներքին լուրեր.— Սամոայի գործերը.— Արտասահմանի լուրեր.— Ծանուցումներ:

ԱԶԳ

Զատկական տօներին պատճառով Արմէնիան չհրատարակուիր առաջիկայ չորեքշաբթի օր:

ՆԱՄԱԿ ԹԻՒՐՔԻԱԷՆ

Կ. պոլիս, 21 ապրիլ

Ռուսիան և Անգլիան Կ. պոլսի մէջ

Այն հին նախանձոտ մրցումը որ շատ անգամ Անգլիան և Ռուսիան իրար դէմ հանած է Վոսփորի ափերին վրայ, հիմա նորէն իրար դէմ հակառակել կուտայ: Խուլ կռիւ մը սկսած է ռուսական դեսպան Տ. Զինովիեվի և անգլիական դեսպան սըր Օ'Քոնորի միջև. այնպէս որ այս վերջինը կը ջանայ արգելքներ հանել ամեն բանի դէմ որին կը ձեռնարկէ ռուսական դեսպանը: Մանաւանդ տնտեսական ասպարէզին վրայ է որ իրար դէմ կռուի ելած են երկու դեսպանութիւնները և դրամական ու երկաթուղիի արտօնութիւններու առիթներով իրար դէմ խաղցած խաղերնին շատ հետաքրքրաշարժ է:

Ռուսիայի քաղաքականութիւնը

Պետերբուրգի կառավարութիւնն իշխան Լոպանովի քաղաքականութենէն է որ կը ներշնչուի միշտ. այն է՝ կարելի եղածին չափ նեցուկ լինել Թիւրքիային, ամեն միջոցներով արգիլել այնպիսի բարենորոգումների ներմուծումը որոնք կրնան օսմանեան մաշած մարմնին քիչ մը ոյժ տալ նորէն. Թիւրքիայի գլխին վրայ կախուած պահել անդադար «պայմանաւոր» սպառնալիքներ, միանգամայն զինք չոյելով, այնպէս որ նեղը միայ և առանց քաշուելու ինքզինք նետէ Ռուսիայի գիրկը: Մէկ խօսքով, հիմա ա՛լ օսմանեան կայսրութիւնն անդամահատելու կամ կտոր կտոր բաժնելու վրայ չդառնար խնդիրը, այլ վարպետօրէն թեամբ զայն իր ձեռք անցունելու:

Մակեդոնական խնդիրը Ռուսերին ձեռքը լաւ միջոց մ'եղած է Թիւրքերին վրայ ճնշում բանեցունելու և անոնցմէ խլելու համար այս կամ այն արտօնութիւնը որ Ռուսիայի համար կրնայ պատրուակ մը դառնալ իւ թեւարկութեան տակ առնելու օսմանեան կայսրութիւնը: Ռուս դիւանագիտութիւնը մէկ կողմէ պարտք կը դնէ պուլկար կառավարութեան վրայ որ մակեդոնական մասնաժողովին ոևէ քաջալերութիւն տալ մերժէ և իշխանապետութեան հողին վրայ ապստամբական հրոսախումբերի կազմուիլն արգիլէ և այդ կերպով ցոյց կուտայ Եըլտըզի պալատին ալ թէ՝ ինք միայն կարող է Պուլկարները զսպել: Միւս կողմէ ալ, հաշուով եղած հաճոյակատարութեամբ մը, իր հաւանութիւն կուտայ Սթամպօլի կառավարութեան ըրած ամենաձախորդ որոշումներին, այնպէս որ Մակեդոնիայի մէջ ժողովրդին գրգռուած վիճակը ոչ միայն չհանդարտի, այլ ընդհակառակ աւելի սուր կերպարանք առնէ: Այսպէս Ալպանիացիներին զէնք տրուելուն և պուլկար սահմանագլխին վերէն վար՝ անոր բաւական կից գտնուող բոլոր գիւղերին մէջ օսմանեան զօրքերի կեդրոնանալուն դէմ բան մը չդտնուելու Բ. Դրան: Ալպանիացիներն այստեղ այնտեղ կը կողոպտեն. օսմանեան զօրքերն պուլկար գիւղացիներին վրայ բռն եղած կապրին և անոնց վերջին ուտեստներն ալ կը սպառեն: Մակեդոնիայի այդ վիճակ այն աստիճանի հասած է որ ամեն րոպէ կարելի է վախնալ թէ յուսահատութենէ ապստամբութեան կը մղուին: Բայց Ռուսիա անհա կապահովցունէ Թիւրքերին, խոստանալով որ եթէ ինք ձայնը հանէ թէ «ի՞նչ է այդ», Պուլկարները կը սմքին տեղերնին հանդարտ կը կենան:

Ռուսիայի դրամական պահանջը

Անշուշտ պէտք է որ Թիւրքիա փոխարինէ Ռուսիայի թանկագին աջակցութիւնը, գոհացում տալով այն պահանջների որոնց կարգադրուելուն կը սպասէ Ռուսիա չափազանց երկար ժամանակէ ի վեր, ինչպէս նաև Պետերբուրգի դաշնագրին զօրութեամբ իր պարտական մնացած պատերազմական տուգանքի կանոնաւոր վճարման համար եղած պահանջը գոհացունելով: Ասոր համար 1881ին Թիւրքիայի և Ռուսիայի միջև կնքուած պայմանագրին համեմատ, այդ տուգանքի վճարման յատկացուած են փոքր-Ասիայի 7 վիլայէթների մէկ քանի եկամուտները, մասնաւորապէս աղնամի տուրքը (ոչխարների համար առնուած տուրք): Բայց որովհետև օսմանեան կառավարութիւնն է որ կը հաւաքէ այդ եկամուտներ, կը մնան իր սնտուկի մէջ և Ռուսերը գանձուած ստակին գոյնը հազիւ թէ կը ճանչնան: Տուգանքին առ հաշիւ տարիէ տարի վճարուելիք մասերէն դեռ անվճար մնացածների գումարն անցած տարի հասած էր մէկ ուկէս միլիոն օսմանեան ոսկիի: Երկար ձգձգումներէ յետոյ, համաձայնութիւն մը գոյացաւ այդ մնացորդ պարտքի հաշիւը մաքրելու համար. բայց այդ պայմանագիրն ալ թղթի վրայ մեռած տառ մնաց: Հետեւապէս ռուսական դեսպանատունը բողոքեց Բ. Դրան, նախ քաղցրութեամբ և յետոյ սպառնական եղանակով մը: Երբ տեսաւ թէ Թիւրքերը շատ կը ձանձրանան այդպէս ստակ ուզելէն, յանկարծ հաշտասիրական ձեւեր առաւ և առաջարկեց համաձայնութեամբ փոքրիկ կարգադրութիւն մ'ընել որով օսմանեան կառավարութիւնն այս մասին հոգէ և մտմտուքէ ազատ լինի և Ռուսիայի համար ալ ապահովուի իր ստանալիք տուգանքի տարեվճարների և արդէն անվճար մնացած թերհաշիւների վճարումը: Պետերբուրգի կառավարութիւնը 1881ի պայմանագրով որոշուած՝ եօթը վիլայէթներին մէջ գործակատարներ պէտք է նշանակէ որոնք օսմանեան հարկահաններին հետ համաձայնութեամբ հաւաքեն պատերազմական տուգանքին յատկացուած տուրքերը: Հաւաքուած դրամներն յանձնուին օսմանեան պանքան և գանձային տարեշրջանին վերջը Ռուսիային յանձնուի իրեն առնելիք տարեվճարքը և աւելցածն ալ տրուի Թիւրքիային:

Անգլիական դեսպանը ռուսական դեսպանի այս առաջարկն իմացածին պէս կը փութայ մատ խառնել գործին մէջ: Դիւրութեամբ կը յաջողի համոզել սուլթանին թէ Տ. Զինովիեվի առաջարկին համաձայնիլը՝ օսմանեան կայսրութեան մէջ անկէ բոլորովին անկախ ռուսական վարչութիւն մը մտցունել է և միանգամայն Հանրային պարտքի նոր վարչութիւն մ'ալ հաստատել է որ 1881 դեկտ. 8/20ի հրովարտակով հաստատուածին պէս միջազգային ալ չպիտի լինի, այլ բոլորովին ռուսական: Ասկէ զատ օսմանեան կառավարութիւնն այն հրովարտակով իրեն վերապահած է օսմանեան պարտատումսերի տէրերին հետ ըրած կարգադրութիւնը ջնջելու կամ ժամանակաւորապէս դադրեցունելու իրաւունքը մինչդեռ չպիտի կրնայ նոյնպէս վարուիլ Ռուսիայի հետ. ուրիշ բան է եթէ ասոր ալ փոխարէն այնպիսի պայմաններ դրուին որոնք ի հարկէ Թիւրքիայի վրայ շատ ծանր պիտի նստին: Մէկ խօսքով, անգլիական դեսպանը կը համոզէ թէ Ռուսիայի այդ ուզածը կատարելը՝ օսմանեան վեհապետութեան մէկ մասը ձեռքէ հանելով Ռուսիային տալ է: Թիւրքերը, իրենց սովորութեան համեմատ, բացարձակապէս մերժողական պատասխան չտուին Տ. Զինովիեվին. առարկութիւններ հանեցին, դժուարութիւններ ներկայացուցին և գործն այդպէս երկարաձգած են: Բայց արդէն իսկ կարելի է հաստատապէս ըսել թէ ռուսական ծրագիրը չպիտի կրնայ գործադրուիլ:

(Սեմաֆօր)

ՎԵՀ. ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ԷՋՄԻԱԾԻՆ ՎԵՐԱԴԱՐՁԸ

Վեհ. Մկրտիչ Ա կաթողիկոսն որ մարտ 26ին մեկնած էր Թիֆլիզէն, Սանահնի վանքին մէջ չորս օր մնալէն յետոյ, երկաթուղիով Ալեքսանդրապօլ գնացեր և անկէ ալ կառքով մեկներ է դէպի Էջմիածին:

ՀԱՅԵՐ Ի ԹԻՒՐՔԻԱ

Կ. պոլսի «Արեւելք» լրագիրը Ծաղկազարդի կիրակի օրին համար գրական-բարեգործական բացառիկ թիւ մը պիտի հրատարակէր որի հասոյթը պիտի յատկացունէր Վանի սովատանջներին: Ասոր համար ընթերցողներէ եկած գումարը հասեր էր արդէն 9138 ղրուշի (1800 ֆր.ի չափ): Բայց Թիւրք գրաքննութիւնը, սովորականի հակառակ, արգիլած լինելով այդպիսի յաւելուած թիւի մը հրատարակութիւնը, «Արեւելք»ի վարչութիւնը պարտաւորուեր է վերջին ժամին ի-

մացունել թէ այդ բացառիկ թիւ չը պիտի հրատարակուի և յիշեալ գումարն ալ յանձներ է Ս. Պատրիարքին։

— Նախորդ պատրիարք Ամեն. Իզմիրլեանի համար գրած էր «Մշակ»ի Կ.պոլսի թղթակիցը թէՄնգլիաի թագուհին իր պալատի պատուակալ երէց (Aumônier honoraire) անուանած է Նորին Ամենապատուութիւնը։ Եգիպտոսէն վառնաի «Իրաւունք»ին գրուած թղթակցութիւն մը կըսէ թէ սուտ է այդ լուր և թէ Ամեն. Իզմիրլեանի թշնամիները զայն հրապարակ նետած են, իրեն փնասելու մտքով։

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Շնորհակալութեամբ ստացած ենք ՃԱՇԱԿ ԳԱՂՂԻԱԿԱՆ ԱՐԴԻ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԵԱՆ. Ֆրանսուա Գոբէ. 1. Հսկումը (La Veillée). 2. Դարբիններուն Գործադուլը (La Grève des Forgerons)։ Թարգմանեց Հ. Արսէն Ղազիկեան ի Մխիթարեանց. Վենետիկ-Ս. Ղազար. 1899։ Երես 42, ութածալ. Գին 40 սանդիմ Վենետիկի մէջ։

(Ֆրանսական Ակադէմիաի անդամ և անուանի բանաստեղծ Ֆրանսուա Գոբէի սրտաշարժ վէպիկներէն յիշեալ երկուքը հայերէն աշխարհաբար լեզուով ոտանաւորի թարգմանած է Հ. Ղազիկեան։ Ոտանաւորները նոյնայանգ չեն որով թարգմանիչը ազատ մնացած է յանգերի կաշկանդումներէն և աւելի յաջողութիւն ունեցած է հաւատարմութեամբ թարգմանելու հեղինակին գրածները։

Առաջինին—Հսկումը—մէջ պատմուածը 1870ի Փրանս բրուսական պատերազմի ժամանակին կը վերաբերի։ Նշանուած Ֆրանսուհի մը, Իրենէ, իր գիւղի մէջ կռուէն վիրաւորուած բրուսիացի զօրականի մը գթալով իր տան մէջ կը խնամէ, այն մտածումով որ եթէ իր նշանածն ալ, Ռոժէ, Բրուսիաի մէջ վիրաւորուած լինէր, ինք ալ պիտի փափաքէր որ Բրուսիացի օրիորդ մը գտնուէր հոն որ խնամէր զայն։ Բրուսիացի զինուորականին կեանքը կախում ունէր նոյն գիշեր Իրենէի հսկելով կանոնաւորապէս դեղերը տալէն Զինուորականին պատմածէն հասկցաւ որ սա իր նշանած Ռոժէն սպաննած է. այդ վայրկենէն սկսան վրէժի և գութի զգացումները կռուիլ օրիորդին սրտին մէջ. գութը յաղթանակեց վերջապէս, Իրենէ հսկեց և դեղը ժամանակին կանոնաւորապէս տուաւ. բժիշկն երբ առաւօտ եկաւ, տեսաւ որ Իրենէի այդ գիշեր հսկման և հոգածութեան շնորհով հիւանդը վտանգն անցուցած էր. բայց այդ մէկ գիշերի մէջ Իրենէի մազերը ճերմկցեր էին...։

Երկրորդին — Դարբիններուն գործադուլը— մէջ, 60 տարեկան դարբին գործաւոր մը հետևելով իր ընկերների առաջարկին, գործադուլ կընէ. 15 օր յետոյ ամեն ինչ կը սպառի տանը մէջ. աղքատութիւնն ու անօթութիւնը սոսկալի կերպով կը տիրեն հոն. խեղճը իր կինն ու երկու թոռնիկները սովամահ լինելէ փրկելու համար, կերթայ գործադուլի գլխաւորներին, որոնք նոյն միջոցին գինետան մը մէջ կը կոնծէին. իր վիճակ կը յայտնէ և կամ օգնութիւն կը խնդրէ կամ թոյլտուութիւն որ երթայ ինք աշխատի և հաց ճարէ։ Հոն խմող երիտասարդներէ մին «վա՛տ» կը դոչէ ծերունիին և կը նախատէ. ծերունի գործաւորը չդիմանալով իր այդ վիճակի մէջ այդ երիտասարդէ իրեն եղած նախատինքին, հոն գտնուած մուրճով մը կը զարնէ անոր գլխին և կը սպաննէ. ու ինքզինք արդարութեան ձեռքը յանձնելով, դատարանին առջև մանրամասնօրէն կը պատմէ գլխին եկածը։

Երկուքն ալ որոնք մէկ տետրի մէջ ամփոփուած են, յուզիչ զգացումներ տածող վէպիկներ են Գոբէի սրտաշարժ գրչով նկարագրուած։)

ԲԱՆԱՍԷՐ (PHILOLOGUS)

Հանդէսի Ա Հատորի Ա Գիրքը
ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԱԾ Է

Որի բովանդակութիւնն է հետեւեալը.

Թէ ինչո՞ւ այս հանդէսն ալ։ Կ.Յ.Բ. —Դարեհի արշաւանքն ի Հայս։ Կ. Յ. Բասմաջեան.— Մանուէլի մենաստանը։ Թրգմ. յունարէնէ Յ. Ս.—Հայոց դիրքը Վրաց թագաւորութեան մէջ։ Պրոֆ. Ա. Խախանով. — Հայերէնի ներդաշնակութեան ստրճանը թուաբանական հաշուով։ Հրաչեայ Յ. Աճառեան.—Տէրսիմցիք։ Կայծոռիկ.— Ցուցակ հայերէն ձեռագրաց Ազգային Մատենադարանին Պարիսի։ Կ.Յ.Բ.— Մովսէսի Խորենացւոյ Պատմութիւն Հայոց, ուղղագրեալ և ծանօթաբանեալ։ Սուքիաս վ. Պարոնեան.—Զայն Միւլլերեան տունէն։ Տիկ. Փր. Միւլլեր։

Ինչպէս կը տեսնուի վերոգրեալ բովանդակութենէն, Բանասէրը կը համապատասխանէ հնախօսական, պատմական, լեզուաբանական և քննական իր ծրագրի։ Բանասէրը մեր ազգի մէջ գրեթէ բոլորովին նոր երևոյթ մ'է. հանդէս մը հրատարակած լինելու մարմաջը չէ որ մղեր է իր տէր նորէն-խմբագիր այս ձեռնարկի. պակաս մը կուգայ լրացունել մեր մէջ։ Տիար Կ. Բասմաջեան մասնաւորապէս զբաղելով բևեռագիրների ընթերցումներով, իր և ուրիշների ուսումնասիրութեան արդիւնքները կը հաղորդէ այս հրատարակութեամբ որով մեր ազգային պատմութեան նախնական ժամանակներին վրայ կուգայ մի նոր լոյս սփռել։ Գրեթէ ամեն ազգերի ալ սկզբնական ժամանակները առասպելներով և աւանդութիւններով ծածկուած են. պատմութիւններին մէջ ամենէն աւելի յիշուած և ամենքէն ճանչցուած ազգին, Յոյների սկզբնական պատմութիւնը միթէ՞ ամենէն աւելի առասպելախառն չէ. ո՞ւր կը մընայ Հայերինը որոնց մէջ ուսման և գրականութեան ծաղկիլը ամենահին ժամանակներէ չսկսիր և եղած հին գրականութիւնն ալ, աւանդութեան նայելով, հեթանոսութեան և քրիստոնէութեան միջև 4րդ դարին մէջկռիւը սաստկացած ժամանակ բոցերի ճարակ դարձած և անհետացած է։ Բայց կայ դեռ, մասամբ անջինջ մնացած, հին ժամանակների պատմական յիշատակագրութիւն մը, բևեռագիր արձանագրութիւնները, որոնց սակայն կարդալու բանալին վերջին ժամանակների գիւտ է և հետզհետէ կատարելագործուած։ Մխիթարեանների «Բազմավէպ»ն ու «Հանդէս Ամսօրեայ»ն և էջմիածնի «Արարատ»ը մասամբ ըզբաղած են այդ բևեռագիրներով. բայց «Բանասէր»ը, իբրև հնախօսական, պատմական, լեզուաբանական և քննական մասնագիտութեան հանդէս մը, կուգայ աւելի ընդարձակ ասպարէզ մը տալ այդպիսի նիւթերի հրատարակութեան և յատկապէս ըզբաղիլ ատոնցմով։ Մորթմանի «Բևեռագիրք Հայաստանեայց»ի հայերէն հրատարակութենէն (1872) ի վեր բևեռագիրների ընթերցման գործը բաւական յառաջդիմութիւններ ըրած լինելով, այդ յառաջդիմութեան արդիւնքները Հայերին ալ վայելել տալու կուգայ «Բանասէր»ը։

1885ին երբ բաղդաւորութիւն ունեցանք Մարսէյլի մէջ տեսակցելու 1850ի «Բանասէր»ի հրատարակիչ խմբագրին, Տիար Յ. Հիսարեանի հետ, որ նոյնպէս բևեռագիրների ընթերցումով զբաղած է յատկապէս, լսեցինք իրմէ — ինչպէս և ուրիշներէ ալ լսած էինք այդ մասին — թէ հայկական բևեռագիրների մասին ինք շատ կարևոր և նորագոյն գիւտերով ու ծանօթութիւններով երկասիրութիւն մ'ունի պատրաստած, արդիւնք մեծամեծ զոհողութիւնների, որի հըրատարակութիւնը մեծ ծախքերի կարօտելուն համար յարմար ժամանակի կը սպասէ։ Անկէ ի վեր ոչինչ չը տեսանք հրապարակի վրայ։ Թերևս մեծ գործ մը կատարած լինելու տարաժամ փափաքը ունէ գործ մը յառաջ բերելուն արգելք եղած է։

Տիար Կ. Բասմաջեան աւելի յանդուգն եղած է. իր ունեցած սուղ միջոցներով եկած հրապարակի վրայ դրած է իր աշխատանք. նոյն իսկ տպագրական տառեր ունենալէ ալ զուրկ, վիմագրութեամբ լոյս կը հանէ իր երկասիրութիւն որ ցոյց կուտայ, թէ որչա՛փ աշխատանք և չարչարանք յանձն առած է իր սիրած և փայփայած այս ձեռնարկի համար։

Մեծ մասով անուս, ագէտ և կարդալ գիտցողների ալ մեծ մասը ձրի ընթերցասէր ժողովրդի մը մէջ, ուր սովորական լրագրութիւնն իսկ կաղն ի կաղ քալելու դատապարտուած է — մինչդեռ մեծ յառաջդիմութեան չարժումներ կը պահանջուին իրմէն—, այսպիսի մասնագիտական թերթի մը գոյութիւնը դժուար թէ կարենայ ապահովուիլ բանասիրական և պատմական խնդիրներով հետաքրքրուող Հայերի բաժնորդագրութիններով միայն. ուստի հարուստ Հայերին կը մնայ նիւթական միջոցներով քաջալերել և դիւրացունել այսպիսի օգտակար հրատարակութիւն մը։ Պէտք է հասկնան վերջապէս մեր հարուստ Հայեր թէ ազգ մը աղքատներէ և որբերէ միայն չբաղկանար և ազգասիրութիւնը աղքատներին օգնելու և որբերին խնամելու մէջ միայն չկայանար. ազգ մը յառաջդիմելու և իր գոյութիւն պահպանելու համար իր գրական շարժում պէտք է ունենայ և ազգասիրութիւնը պարտք կը դնէ քաջալերել իր ազգի մէջ գրականութիւնն ալ։ «Զայս պարտ է առնել և զայն չթողուլ»։ Մտաւոր կեանք չունեցող ազգը անմիտ ժողովուրդ մը կը դառնայ. միտքն ալ ապրելու համար իր սնունդ կուզէ և նոյնչափ սոսկալի է տեսնել ազգի մը մտքին սովատանջ մեռնիլը որչափ անոր մարմնինը։ Քիւրտերին մէջ անօթութենէ մեռնողներ չկան, ինչպէս եւրոպական լրագիրներին մէջ կը տեսնենք որ ամեն օր անօթութենէ մեռնողներ կան այս տեղեր. անօթի մնացած Քիւրտը չմեռնելու համար կրնայ միշտ պատառ մը հաց ունենալ իր հիւրընկալ ցեղակիցների մօտ։ Բայց այդ չնշանակեր թէ Քիւրտերն Եւրոպայիններէն աւելի զարգացած և յառաջադէմ ազգ մ'են...։

Գրականութիւնը ազգի մը զարգացման ու յառաջդիմութեան ջերմաչափն է. պէտք է չթողուլ որ այդ ջերմաչափ սառնային աստիճաններին մէջ գտնուի։

Ինչպէս ցոյց կուտայ «Բանասէր»ի այս Ա գիրքի վերոգրեալ բովանդակութիւնը, Տիար Բասմաջեան իրեն աջակից ունեցած է հայ և օտարազգի հմուտ աշխատակիցներ որոնք իրենց երկասիրութիւններով ևս հետաքրքրաշարժ դարձուցած են «Բանասէր»ը։ Փոխանակ երկարաբանելու, մենք խորհուրդ կուտանք պատմական և լեզուաբանական խնդիրներով հետաքրքրուող մեր ազգայիններին, ստանալ «Բանասէր»ը և անձամբ իրենց հետաքրքրութիւն գոհացունելով գնահատել։

«Բանասէր»ը կը հրատարակուի երեք ամիսն անգամ մը. տարեկան չորս գիրք։

Տարեկան բաժնորդագինն է 20 ֆրանք, ամեն տեղի համար։

Մէկ գիրքը կարժէ 6 ֆրանք։

Ստանալու համար դիմել Պարիզ, խմբագիր-տնօրէնին, հետևեալ հասցէով.

Monsieur K. Basmadjian
112, Boulevard Rochechouart
PARIS

ԹԻՒՐՔԻԱԷՆ ԼՈՒՐԵՐ

Միջերկրականէն մինչև Պարսկային ծոցը երկաթուղի շինելու համար ռուս դրամատէրների կողմէն Քւընիստ կոմսի ներկայացուցած ծրագիրը մերժուեցաւ Բ.Դուռէն. կոմսը հիմա կուզէ սիրիական Տրիպոլիսը երկաթուղիի գծին մեկնակէտ ընել։

Հունգարացի սեղանաւոր մը, Տ. Րէշնիտէր, որ Լոնտոն կը բնակի, նոր ուղեգիծ մը կառաջարկէ որ Քօնեաէն մեկնելով երթայ հասնի մինչև Պասրա, այսինքն 2,300 հազարամէթր ճանբայ մը, որ պիտի շինուի անգլիացի դրամատէրների միջոցով։ Բ. Դուռէն այս ծրագրի ընդունելուն վրայ ալ կը տարակուսին պաշտօնական դիւանագիտական շրջանակներին մէջ։

— Կ.պօլսէն գրած են «Բըքի Բրոժվանայ»ին.

Թաշճեան Սարգիս անուն սեղանաւորի մը որ հանրածանօթ մէկն է վանզի կառավարութեան պաշտօնեայներ ամսականները զեղչելով կանխավճար կընէ իրենց, անցած օր երկու մարդ կայցելեն որոնք կըսեն թէ ինք Ղանի պէյի սպանութեան գործին մէջ մաս ունեցած է և թէ եկած են զինք պալատը տանելու համար։

Թաշճեան ատոնց կը դիմադրէ և իր անմեղութիւն յայտնելով կուզէ զինք պաշտպանել։ բայց վերջապէս, գաղտ-

նի ոստիկանութեան սովորութիւններին անգէտ չլինելով, թոյլ կուտայ որ զինք կառքը դնեն, կարծելով որ զինք Եըլտըզ պիտի տանին ։ Բայց հոն երթալու տեղ, Բէրայի մէջ տուն մը կը մտնեն կանգ առնելու. զինք սենեակ մը կը մտցունեն ուր զինուած մարդեր կը գտնուէին. ասոնք կը սկսին նախ կողոպտել վրան գտնուած 2000 ֆրանգը և յետոյ զինք կը պարտաւորցունեն 40,000 ֆր.ի մուրհակ մը ստորագրելու որպէսզի Ղանի պէյի սպանութեան իբրև մեղսակից դատէ քաշուելէ ազատուի ։ Խեղճ մարդը հասկնալով թէ Ղանի պէյի փեսային, Թայան պէյի հրամանին տակ գտնուող մարդերի հետ է գործը, չհամարձակիր դիմադրելու ։

Արձակուածին պէս, Թաշճեան կը վազէ կերթայ Պէշիկթաշի կառավարիչ Հասան փաշային քով որ Եըլտըզի պալատին մօտ է և այդ կողմերի ահարկու ոստիկանապետն է. անոր կը պատմէ գլխին եկած փորձանքը և խիստ կերպով հատուցում կը պահանջէ ։ Զինք պալատը կը տանին ուր կը ճանչնայ իրեն նեղացունող ու կողոպտող մարդերը և կը սկսին իրար դէմ խօսիլ ։ Սուլթանը, որ այս միջոցին իմացեր է եղեր եղելութիւնը, առնուած ստակը և ստորագրել տրուած մուրհակը յետ տալ կուտայ և յարձակում գործողներն ալ աքսորի կը դատապարտուին (1)։

— Կ.պոլսի պուլկարական նախորդ գործակատար Տ. Մարքովի համար կը գրեն Կ.պոլսի թերթերը որ ոչ թէ հրաժարած, այլ պաշտօնանկ եղած է, պահանջուած թուղթերը Ֆէրտինանտ իշխանի քարտուղարին յանձնել չուզելուն համար ։ Իրեն յաջորդած է Աթէնքի դիւանագիտական գործակատար Տ. Տիմիթրով որ ասկէ առաջ Կ.պոլսի մէջ ալ դիւանագիտական գործակատար եղած էր ։

— Անդրիանուպոլսի Գազանճըլար թաղին մէջ հրդեհ ծագելով, 30 խանութ այրեր և 20 խանութ ալ փըլցուեր է ։ Եղած վնասը 15,000 ոսկի կը հաշուեն ։

ԿՐԷՏԷ

Քանեաէն կը հեռագրեն ապր.27ին. Ազգային ժողովն իր քուէով արտօնեց որ կրէտական կառավարութիւնը 9 միլիոն ֆրանգի փոխառութիւն մ'ընէ, բայց պայմանով որ տէրութիւններն աջակցին որպէսզի տոկոսը հարիւրին 3էն անդին չանցնի։ Այդ փոխառութենէ 5 միլիոնը պիտի գործածուի 1896ի և 1897ի ապստամբութիւններէն վնասուողներին փոխատուութիւններ ընելու. Մնացած 4 միլիոնովն ալ մեծ տէրութիւններէն երէկին կանխավճար եղած 4 միլիոն ֆրանգը իրենց պիտի վերադարձուի:

Կառավարութիւնը, բաւական ժամանակ անցնելէ յետոյ, պիտի կրնայ նորէն

(1) Եթէ մեր յիշողութիւն մեզ չխաբեցուներ, սուլթանի թիկնապահներէն Ալբանիացի Ղանի պէյ չարագործն ալ որ սպաննուած է, իր կենդանութեան ժամանակ այսպիսի խաղ մը խաղալով բաւական մեծկակ գումար մը կողոպտած էր Թաշճեանէն :

ԽՄԲ. ԱՐՄ.

կանչել Երեսփոխանական ժողովը, հանրային շինութիւններու յատկանալիք նոր փոխառութեան մը ծրագիրն անոր ներկայացունելու համար ։

— Կալլէսի իշխանն «Օսպօրն» զբօսանաւով հասեր է Ֆուտայի ծովածոցը, ապրիլ 27ին:

ՌՈՒՍԻԱՆ ՊԱՐՍԿԱՅԻՆ ԾՈՑԻՆ ՄԷՋ

Հնդկաստանի «Թայմզ»ը վստահելի աղբիւրէ իմացած է եղեր թէ Ռուսիա Պարսկային ծոցի մէկ նաւահանգստի մէջ այնպիսի շահեր ձեռք բերած է որ այդ շահեր իրեն իրաւունք կուտան նոյն նաւահանգիստը գրաւելու երբ ժամանակն եկած համարի իր այդ իրաւունք գործադրելու համար ։ Լրագիրը կըսէ թէ այդ տեղեկութիւն Թէհրանէն հաղորդուած է իրեն և թէ յիշեալ նաւահանգիստը Պէնտէր-Ապպասն է որ Պարսկային ծոցի մուտքին մէջ կը գտնուի ։

Հնդկաստանի «Թայմզ»ը կըսէ թէ հաւանական չէ որ Ռուսիա հիմա այդպիսի գործողութեան մը ձեռնարկէ, բայց Անգլիացիները պէտք է հասկնան թէ Պարսկային ծոցը Ասիոյ մէջ քաղաքական վտանգների բուն կեդրոնը պիտի լինի և կը պահանջէ որ անգլիական կառավարութիւնն իր քաղաքական գործակատարների թիւն աւելցունէ Պարսկային ծոցին մէջ և հեռագրական գծերով Լոնտոնի հետ կապէ Մասքաթը, Պէնտէր-Ապպասը և Լինկան ։

ԼԱ ՀԷՅԻ ԴԵՍՊԱՆԱԺՈՂՈՎԸ

Հոլանտայի կաթոլիկ թերթերի մէկ մասին շատ զայրոյթ պատճառած է Հռովմի պապին չհրաւիրուիլը դեսպանաժողովի մասնակցութեան. բայց ուրովհետև նա զօրաբանակ չունի և միւս կողմէ ալ իտալական կառավարութիւնը պիտի վշտանայ և չպիտի մասնակցի դեսպանաժողովին եթէ Պապն ալ հրաւիրուի իբրև տէրութիւն իր դեսպան նշանակելու և ժողովին մասնակցելու, խոհեմութիւն համարուեր է Պապին հրաւիրագիր չղրկել ։

— Զինընկեցութեան ժողովի բացման օրը, մայիս 18ին, ժողովրդական մի մեծ միթինկ պիտի գումարուի Լա Հէյի մէջ ուր խաղաղութեան ինպաստ պիտի խօսին նշանաւոր ատենաբաններ և հովիւներ ։

— Ռուսիոյ յայտնած փափաքին համեմատ, սուլթանն իբրև գերիշխան վեհապետ թոյլատրեր է Պուլկարիոյն մասնակցիլ դեսպանախորհուրդին ։ Պուլկարիոյ պատուիրակները Թիւրքիոյ պատուիրակներին քովը պիտի նստին, անոնց վարի կողմը ։

— Պատուիրակների մեծ մասն այժմէն իսկ կարգադրութիւններ ըրած են Լա Հէյի գլխաւոր օթեաններին մէջ իրենց բնակարաններ վարձելու համար ։

— Կը հերքուի այն լուր թէ Հոլանտայի Վիլհէլմին թագուհին անձամբ պիտի նախագահէ դեսպանաժողովի բացման ։

Հոլանտայի արտաքին գործերի նախարար Տ. տը Պօֆոր բարի գալուստ պիտի մաղթէ պատուիրակներին ։ Յետոյ ատենապետի աթոռն առժամապէս պիտի բազմի Փարիզի ալմանական դեսպան Մէօնսթէր կոմսը որ պատուիրակներին մէջ տարիքով երիցագոյնն է ։ Կը յուսացուի որ ատենապետի վերջնական ընտրութիւնն եղած ժամանակ, Լոնտոնի ռուսական դեսպան Պարոն Ստաալ կընտրուի ։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ռուսիոյ ցարը Ֆրանսայի արտաքին գործերի նախարար Տ. Տէլքասէին շնորհեր է Ս. Ալեքսանդր Նեւսքիի պատուանշանը ։

Ցունաստանի թագաւորն ալ Ս. Փրկիչ պատուանշանի մեծ ժապաւէնը ղրկած է ։

— Բարոյական և քաղաքական գիտութիւններու Ակադէմիան այս տարի Մարշան հրամանատարին տուեր է Ֆրանսուա-Օտիֆրէի 15 հազար ֆր.ի մրցանակը որ յատկացած է վարձատրելու «ամենէն գեղեցիկ, ամենէն մեծ անձնուիրութիւնները, ինչ տեսակէ ալ լինին ։»

Մեր ընթերցողների յայտնի է արդէն որ Մարշան հրամանատարն իր հայրենիքի ծառայելու համար երկարժամանակեայ համբերութեամբ և ամեն տեսակ նեղութիւններ յանձն առնելով յաջողած էր Ափրիկէի անապատներէն երթալ հասնիլ մինչև Ֆաշոտա, ֆրանսական դրօշակը հոն կանգնելու համար ։

— Հանրապետութեան նախագահ Տ. Լուպէ Պատուոյ լէգէոնի ասպետանի մեծ խաչի նշանը տուաւ Փարիզի ռուսական դեսպան իշխան Ուրուսոֆին ։

— Պետերբուրգի քաղաքապետ Տ. Լէլիանով Փարիզ գալով, Պետերբուրգ քաղաքի կողմէն մի չքեղ պսակ բերաւ դրաւ հանգուցեալ նախագահ Տ. Ֆէլիքս Ֆօրի գերեզմանին վրայ, հանդիսաւոր կերպով։ Այդ հանդէսի ներկայ գտնուեցան և Փարիզի ռուս քահանայն և դպիրները որոնք հոգեհանգստի շարականներ երգեցին ։

ՍԱՄՈԱՅԻ ԳՈՐԾԵՐԸ

«Հէրալտ» կը գրէ թէ Սամոայի մէջ ձերբակալուած Ալմանացին Տ. Հիւֆնաժէլը չէ, այլ Տ. Մարքարտ որ Մաթաաֆայի առժամանակեայ կառավարութեան միջոցին դատական գլխաւոր պաշտօնեայն էր ։

Ալմանական «Ֆալք» յածանաւակէն վերադարձած ժամանակ զինք ձերբակալեր և տարեր են եղեր անգլիական «Փօրբօյզ» շոգենաւը ուր զինք ամբաստաներ են թէ անգլիացի նաւաստիներին վրայ յարձակեր էր զէնքով։ Տ. Մարքարտ բողոքեր է այդ ամբաստանութեան դէմ և զինք արձակեր են պայմանով որ երթայ «Ֆալք» շոգենաւը և անկէ դուրս չելնէ ։

Տ. Մարքարտ կը գանգատի թէ «Բօրբօյզ»ի հրամանատարը Տ. Ստըրտի շատ կոշտ կերպով նախատած է զինք։ Նամակի մը մէջ զայրոյթով նկարագրած է իր գլխի պատահածները և ըսած է որ անմիջապէս երբ կարենայ մեկնիլ «Ֆալք»էն, պիտի հրաւիրէ Ստըրտի հարիւրապետը թուրով կամ ատրճանակով իրեն հետ մենամարտի ելնելու ։

— Սան-Ֆրանսիսքօէն կը հեռագրեն թէ Սամոայի յանձնաժողովի ամերիկեան պատուիրակները ապրիլ 25ին Սան-Ֆրանսիսքօ հասած են և 26ին (գշ.) անկէ շոգենաւ պիտի մտնեն Սամոա երթալու համար ։ Ամերիկեան պատուիրակն ըսեր է թէ բոլոր պատուիրակներն ալ կը ցանկան որ միջազգային խառնակութիւններու առիթ չտրուի և իրար հետ համաձայն են արդէն գլխաւոր խնդիրներին վրայ ։

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ԼՈՒՐԵՐ

Դարավերջեկ նորօրինակ քաղաքապետութիւն մ'է եղեր Հունգարիոյ Բֆազէգ փոքրիկ քաղաքի վարչական ժողովը որ ձերբակալուած է իբրև դրամանենգներու ժողով մը ։ Այդ քաղաքապետական ժողովականներ քաղաքապետութեան ապարանքի գետնափոր նկուղներին մէջ հաստատած են եղեր իրենց գործարաններ, պանքի կեղծ արժեթուղթեր տպագրելու համար ։

Ոստիկան զինուորներին այդ նկուղներէ ներս մտած միջոցին, կեղծարարները աշխատանքի մէջ էին ։ Երբ տեսան թէ բռնուած են, կատաղաբար պաշտպանեցին զիրենք և մի քանի անգամ րէվօլվէր պարպեցին ոստիկաններին վրայ որոնցմէ մին մահացու կերպով վիրաւորուեցաւ ։

— Ռուսիա ալ Մարոքի մէջ դեսպանութիւն մը հաստատեց ։ Նորընտիր դեսպանը, իշխան Կակարին, ապրիլ 26ին Մարաքէշ հասեր է ։ Մի քանի օրէն կը ներկայանայ Մարոքի սուլթանին ։ Մարոքցի ժողովուրդը մեծ հետաքրքրութեամբ կը դիտէ եղեր թէ ի՛նչպիսի մարդեր են Մոսկոֆները որոնք այնչափ անգամ յաղթած են Թիւրքիոյ սուլթաններին ։

— Գահիրէէն կը գրեն թէ այս միջոցին արտասովոր կերպով սաստիկ տաք կընէ այնտեղ ։ Խամսինը կամ անապատի քամին երբ կը փչէ, երբեմն յանկարծ մի քանի աստիճան կը բարձրանան ջերմաչափի թիւերը ։ Ապրիլ 24ին եկած հեռագիր մը կըսէ թէ շուքին և հիւսիսի մէջ կանոնաւորապէս 35 աստիճան ցոյց կուտայ ջերմաչափը ։ Օտարազգի զբօսաշրջիկները կը փութան հեռանալ Եգիպտոսէն քանի որ Հիճազէն ալ ժանտախտի երկիւղը կայ ։

Լոյս տեսաւ

ՐԱՖՖԻԻ

ՍԱՄՈՒԷԼ

պատմական վէպը

Ա. Բ. Գ. Գիրք

Հեղինակի վերջին պատկերով

Գինն է 7 շիլինգ

Իսկ «Դաւիթ-Բէկ» հատոր Ա, Բ և Գ վերջաբանով և «Կայծեր» հատոր Բ. լիակատար, լոյս պիտի տեսնեն ներկայ տարուայ ընթացքում, որոնց բաժանորդագրութիւնը շարունակւում է. երկու գրքի միասին բաժանորդագինն է՝ 10 շիլինգ. իսկ լոյս տեսնելուց յետոյ կարժենան 14 շիլինգ։

Ցանկացողները թէ՛ Սամուէլի և թէ՛ Րաֆֆիի միւս երկերի համար, կարող են դիմել այս հասցէին

Mme Raffi
270, Uxbridge Road.
shepherd's Bush,
London W.

Ինչպէս ամեն լրագիրներ, Արմէնիան ալ կընդունի ծանուցումներ հրատարակելու համար. անոնք որ պէտք կունենան Արմէնիայի միջոցով մէկի դիմում անել կամ մի բան յայտարարել, պատրաստ ենք ընդունել իրենց ծանուցումներ, ըստ լրագրական սովորութեան։ Ծանուցումների գիները նշանակուած են Արմէնիայի ճակատը, տառի վրայ հաշուելով. 1 երկաթագրի (գլխագիր) համար 2 սանդիմ և 1 բոլորգրի համար 1 սանդիմ։ 3 անգամ դրուելիք ծանուցումի գնին վրայ %ին 10 զեղչ կը լինի. 10 և աւելի անգամներ դրուելիք ծանուցումի գնին վրայ 0/0ին 30 զեղչ։ Սակարկութիւն չըն գունաւիր։

Վենետկի Մխիթարեան Պատ. Միաբանութեան հրատարակած ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ ԲԱՌԳԻՐՔ ԳԱՂՂ. ԵՒ ՀԱՅ. ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ԳԻՏՈՒԹԵԱՆՑ մինչև 35րդ թերթն ելած է որ հասած է Poirier ցանձնի բառին։

Սոյն բառգիրքը աշխարհիկ լեզուով բացատրութիւններ կուտայ ընդհանուր գիտական և բժշկական իրաց. և այլ կարևոր նիւթոց վրայ էջերով օգտակար տեղեկութիւնք անպակաս են։

Սոյն գործոյն բաժնորդագրութիւնը որ 10 ֆրանգ է, կը տևէ մինչև տպագրութեան աւարտումը. իսկ այնուհետև գինը կը բարձրանայ 15ֆր.ի։

Բաժնորդագրուելու և արդէն հրատարակուած տետրակներն ստանալու համար դիմել այս հասցէի.

Direction de l'Imprimerie arménienne
St. Lazare
(Italie) VENISE

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

ԲԱԶՄԱՎԷՊ ԱՄՍԱԳԻՐ

ԲԱԶՄԱՎԷՊն կը հրատարակուի ամէն ամսոյ սկիզբն։ Կը պարունակէ Հայ մատենագրական, ստուգաբանական. պատմական, քերականական, աշխարհագրական, հնախօսական յօդուածներ և Հանդէս հանդիսից տիտղոսով հետաքրքրական ազգային կարևոր նոր տեղեկութիւնք։ ԲԱԶՄԱՎԷՊը՝ Նորատիպ մատեաններու վրայ զորս իբրև նուէր կընդունի, հակիրճ քննադատականով մը զանոնք կը հրապարակէ։ Բաց աստի կը հրատարակէ Եւրոպական դասական ոտանաւորներու աշխարհաբար թարգմանութիւնք. Քաղաքական տեսութիւնք և ազգային բերբերու քաղուածոյ ցանկն։ — Տարեկան գինն է ԿԱՆԽԻԿ 10ֆր. բպ.4. տղ. 2։

Հասցէ՝

Rédaction de la Revue «Pazmaveb»
St. Lazare
(Italie) VENISE

ԾԱԽՈՒ ԳԻՐՔԵՐ

Արմէնիայի խմբագրատան մէջ ծախու կը գտնուին հետևեալ գիրքերը որոնց առջեւ նշանակուած գիներին մէջ հաշուուած է նաև ղրկելու փոստի ծախքը։

Ծրարները ապահովագրուած (recommandé-registered) ստանալ ուզողները պէտք է որ ամեն մէկ ծրարի (մինչեւ 2 քիլօ) համար 25 սանթիմ ապահովագրութեան ծախքը վճարեն։

— ՊԻՏԱՆԻ ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐ. (Յատկապէս պատրաստուած Ամերիկայի Միացեալ Նահանգաց Հայ գաղթականներուն կեանքի, ժամանակի և դրամի խնայողութիւն ընել տալու հարկ եղած դիւրութիւններն ընծայելու համար։) Աշխատասիրեաց Պետրոս Ռ. Թորոսեան. Տպագր. Նիւ Եորք, Լըխաս Յօալա և ընկ. 1897։ Ամերիկա գնացող Հայերին և կամ արդէն հոն գտնուողներին համար շատ կարևոր գիրք է։ Գինն է 1 ֆրանգ և 25 սանթիմ։

ՀԱՅ ԼՐԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՀԱՐԻՒՐԱՄԵԱՅ (1794-1894) ՅՈԲԵԼԻՆԻ ՊԱՏԿԵՐԸ

Հայ ազգին մէջ լրագրի սկզբնաւորութեան դարադարձին առթիւ 1894 թուականին հրատարակուած այս միածալ դիրքով և լուսատիպ (phototypique) չքեղ պատկերի մեծութիւնն է 50×35 հարիւրորդամէթր և տպուած է 70×45 հարիւրորդամէթր քարտոնի (carton) վրայ այլ և այլ բնագրով։ Մէջտեղը դրուած է հայ լրագրութեան հիմնադրին, Տ. Յարութիւն Քհնյ. Շմաւոնեանի, պատկերը և բոլորտիքը՝ 1894ին հայերէն լեզուով հրատարակուող բոլոր լրագիրները, անոնց գրէթէ ամենքի խմբագրապետներու պատկերներովը։

Գինն է 4 ֆրանք, ճանապարհածախքը մէկտեղ հաշուած. իսկ Պարսկաստանի համար 2 ֆրանք և 50 սանթիմ։

* * *

Գալէմքեարեան Հ. Գ. — Պատմութիւն Հայ լրագրութեան ի սկզբանէ մինչև մեր ժամանակը. Հատոր Ա. 1794-1860։ Մէկ լուսատիպ պատկերով։ Գինն է, ճանապարհածախքովը մէկտեղ, 2 ֆր. և 50 սնթմ.։

Վերոգրեալ թէ՛ պատկերը և թէ՛ գիրքը կարելի է ստանալ Արմէնիայի խմբագրատունէն, արժէքը կանխիկ ղրկելով։

Արտօսր Հայաստանի կամ Տեղեկագիր Բաղեշ, Քարբերդու, Զարսանճագի, Ճապաղջուրի և Երզնկայու։ Յաւելուած ըստ խնդրանաց ազգասիրաց «Խիղճն գաւառ»։ Աշխատասիրեաց Պօղոս Ծ. Վ. Նաթանեան։ 2 ֆրանգ։

ԻՆՔՆՈՒՍՈՒՑԻՉ ԱՆԳԼԻԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ

Յօրինեց

ՊԵՏՐՈՍ Ռ. ԹՈՐՈՍԵԱՆ

Այս գիրքը պատրաստուած է յատկապէս Ամերիկայի Միացեալ Նահանգաց մէջ գտնուող Հայերուն Ամերիկեան Անգլիերէն լեզուն ամենադիւրին ձևով սովրեցնելու համար։ Ինքնուսուցիչը յօրինուած է գերմանական և ամերիկեան մանկավարժական սկզբունքներուն վրայ հիմնուելով, և յարմարցուած է մարդակազմութեան ու իմացական փիլիսոփայութեան նորագոյն պահանջքներուն և Ամերիկայի Հայոց իմացական կարողութիւններուն ու տեղական պահանջներուն։ Առաջինն է իր տեսակին մէջ։

Կը բաղկանայ աւելի քան 350 երեսներէ և կը պարունակէ աւելի քան 3,000 ամենէն շատ գործածուած բառեր։ Ամեն բառի առջև դրուած է նոյն բառի ամերիկեան մաքուր անգլիերէն հնչումը և ամերիկեան նշանակութիւնը։ Գիտական բառերու առջև աւելցուած են քերականական, պատմական, աշխարհագրական, աստղաբաշխական, չափաբերական և ընկերաբանական զանազան ծանօթութիւններ։ Գինն է 10 ֆրանգ (2 տոլար) Մարսէյլի մէջ։ Մարսէյլէն դուրս ղրկուելու համար 10 ֆր. և 80 սնթմ.։

ԺԲ
ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ Մ. ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆԻ

ՆՄՈՅՇՆԵՐ

Մ. ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆԻ ԳՐԱԾ ՈՏԱՆԱՒՈՐՆԵՐԷՆ

Մ. Փորթուգալեանի գրած հայրենասիրական ոտանաւորներէ մի քանի ամփոփուած են այս տետրակի մէջ իբրեւ նմոյշներ զանազան քաղաքներէ մէջ և զանազան տպաւորութիւններէ տակ իւր երբեմն գրած ոտանաւորներին որոնք ժամանակին հրատարակուած չի լինելով կորսուած են այժմ։ Այն մի քանի ոտանաւորներ որոնք իբրև նմոյշ ամփոփուած են այս տետրակի մէջ, ցիր և ցան կը գտնուին Կ. Պոլիս տըպագրուած ազգային երգարաններին մէջ՝ որոց վերստին տպագրութիւնն վաղուց արդէն արգիլուած է, և Ասիա և Արմէնիա լրագիրներին մէջ։ Նմոյշներին մէջ փոքրիկ տեղեկութիւններ տըրուած են նաեւ թէ այդ ոտանաւորներ ի՛նչ տպաւորութիւններէ տակ ներշնչուելով գրուած են։ Գին (10 սանթիմ) 15 սանթիմ։

— HISTORY of the ARMENIANS IN INDIA. From the earliest times to the present day. By MESROVB J. SETH Armenian examiner to the University of Calcutta and Member of the Asiatic Society of Bengal. Calcutta. 1895.

(Price: 5 francs at Marseilles or 5 fr & 50 centimes post free.)

(Մարսէյլի մէջ 5 ֆրանգ է. Մարսէյլէն դուրս ղրկուելու համար 5 ֆրանգ և 50 սանթիմ։)

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ Մ. ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆ

Մ. Փորթուգալեանի հրատարակած գիրքերին վրայ մասնաւոր զեղչ կը լինի Պարսկաստանի Հայերին համար որոնց կը ղրկուի փակագծի մէջ նշանակուած գիներովը։

Ա. ՀԱՅ ԴԻՒՑԱԶՆՈՒՀԻ ՄԸ (Սպառած)
Բ. ՀԱՅ ԳԻՒՂԱՑԻ »
Գ. ՍԱՂՄՈՍ ԻՍՐԱՅԷԼԻ »
Դ. ԱԶԱՏՈՒԹԻՒՆ ՊՈՒԼՂԱՐԻՈՅ ԵՒ ԿԵՆՍԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ ՊՈՒԼՂԱՐ ԱՊՍՏԱՄԲԱՊԵՏԱՑ (Սպառած)
Ե. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԹՇՈՒԱՌՆԵՐԸ.—(Հայաստանցիների պանդխտութեան տխուր հետեւանքների սէկ փոքրիկ պատկերը կը ներկայացունէ վիպական կերպով։) Գին (90 սնթմ.) 1 ֆրանգ 20 սնթմ.
Զ. ԳԱՄԱՌ ՔԱԹԻՊԱ — ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆ յետ այբուբենն աւարտելուն (Սպառած)
Է. ԼԻՆՋԻ ՕՐԷՆՔԸ ՏԱՃԿԱՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ. (Սպառած)
Ը. ԹԻՒՐՔԻԱՅԻ ՀԱՅԵՐՆ ԵՒ ԻՐԵՆՑ ԴՐԱՑԻՆԵՐ (Թիւրքիայի Հայերին և իրենց դրացի ազգերի վրայ վիճակագրական և ցեղաբանական ամփոփ և հետաքրքրաշարժ տեղեկութիւններ կը պարունակէ։ Թիւրքահայաստանի մէջ բընակող այլ և այլ ազգերէ բնակիչների թուին բաղդատական մէկ ցուցակն ալ կցուած է տետրակին վերջը։) Գին 50 սանթիմ (35 սանթիմ)։
Թ. «ԱՐՄԷՆԻԱ»Ի ՅՈՒՇԱՐԱՐ (Արմէնիայի Ա տարեշրջանի թիւերը այժմ բոլորովին սպառած և միեւնոյն ժամանակ շատերի հետաքրքրութեան առարկայ դարձած լինելով, այդ շրջանի էջ Մ Փորթուգալեանի գրած առաջնորդող յօդուածներէն գէթ 30ի չափ ամփոփուած են Յուշարարի մէջ որ ութածալ դիրքով 124 երեսներէ կը բաղկանայ)։ (1 ֆրանք)։ 1 ֆր. 40 սանթիմ
Ժ. ՎՐԷԺ (Պուլկարիայի մէջ Թիւրքերի արած բարբարոսութիւններէն մի փոքրիկ պատկեր կը ներկայացունէ և ցոյց կուտայ թէ Պուլկարներն ի՛նչպիսի միջոցների դիմած են իրենց վրէժ լուծելու համար)։ (15 սնթիմ), 20 սնթմ.
ԺԱ. ԹՈՄԱՍ ԲՈՑԱՐԻՍ (Յունաստանի մէջ Թիւրքերի արած բարբարոսութիւններէն մի փոքրիկ պատկեր կը ներկայացունէ և ցոյց կուտայ թէ Յոյներն ի՛նչպիսի միջոցների դիմած են իրենց վրէժ լուծելու համար), (0,15սանթիմ) 20 սանթիմ։

ԼՈՒՍԻՆԵԱՆ ՍՐԲԱԶԱՆԻ ՊԱՏԿԵՐԸ

Տաճկական բանութեան նահատակ եղող Խորէն Նարպէյ-Լուսինեան Սրբազանի պատկերը ընտիր թղթի վըրայ տպուած կը ծախուի Արմէնիայի խմբագրատունը։ Գինն է 65 սանթիմ, փոստի ծախքը խմբագրատունէն վճարուելով։

ՏՆՕՐԷՆ—ԽՄԲԱԳԻՐ
Մ. ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ
Հայերէն տպարան Մ. Փորթուգալեանի
Le Gérant: François CARRIERE
Imp. M. Schickler, 9, Quai du Canal. Marseille.